

Hrvatski muzej arhitekture HAZU
sa zadovoljstvom Vas poziva
na predavanje

dr. sc. Snješke Knežević

**MILAN LENUCI (1849. – 1924.)
u povodu 170-e obljetnice rođenja**

koje će se održati u
Hrvatskom muzeju arhitekture HAZU
u srijedu, 31. srpnja 2019.
u 18:00 sati

Pozdravna riječ:

doc. dr. sc. Borka Bobovec,
upraviteljica Muzeja

Zaključna riječ:

akademik Andrija Mutnjaković,
voditelj Muzeja

MILAN LENUCI, najpoznatiji zagrebački urbanist iz doba kad Zagreb prerasta u moderni grad, rođen je 30. lipnja 1849. u Karlovcu. Pošto je 1868. završio realnu gimnaziju u Zagrebu, a 1873. diplomirao na Visokoj tehničkoj školi u Grazu, zaposlio se 1874. kao gradski inženjer u Građevnom uredu Gradskog poglavarstva u Zagrebu. Kao predstojnik tog ureda, od 1891. do 1912., preuzima ukupno prostorno i urbanističko planiranje, od razvojnih makroplanova do detaljnog projektiranja.

Pripisuje mu se autorstvo monumentalnog parkovnog okvira središta Zagreba, koje je po njemu dobilo naziv LENUCIJEVA POTKOVA. Sintagma potječe iz 1960-ih, kad se u Europi revalorizira historicizam, otkriva urbanistička baština i počinje urbana obnova. Podjednako naivna, literarna i netočna, ta se sintagma održala najprije zato što upućuje na cjelinu. Ideja o uokvirenju središta Donjega grada parkovima nastajala je postupno, a u njezinom nastanku i njezinoj realizaciji sudjelovali su mnogi, pa se može obilježiti kao kolektivno djelo. U sklopu tzv. potkove jedini realiziran Lenucijev projekt jest Trg Franje Josipa I./kralja Tomislava (1897/98.). Kao model: perivojni trg s dekorativnim parterom i obodno postavljenim arhitektonskim soliterima, Lenuci ga je predlagao za uređenje dotad nedovršenih dionica/trgova parkovnog okvira – uzalud.

U perspektivi realizacije najvećeg komunalnog pothvata epohe, gradnje gradske kanalizacije i premještanja potoka Medveščaka iz središta grada (izvedenog 1896.-1898.), Lenuci je još 1890-ih izradio više varijantnih studija povezivanja povijesnih naselja Kaptola, Dolca i Vlaške ulice s novim donjogradskim središtem. Verzija iz 1893., izložena na Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896., dobila je pohvalu Josefa Stübbena, najvećeg autoriteta teorije gradogradnje. On ga je 1897. objavio u tada najvažnijem stručnom časopisu *Deutsche Bauzeitung*.

Novo, 20. stoljeće Lenuci će dočekati s generalnom osnovom cijelog prostornog obuhvata starog i novog toka potoka Medveščaka: između padina Gornjega grada i Šalate, od Ksaverske doline do Jelačićeva trga. Slijedi ništa manje velika i važna osnova za ruralno područje istočno od Draškovićeve ulice do parka Maksimira, koju od 1904. razrađuje u više varijanata. Nova gradska četvrt sadrži trgove, zelene površine, ulice s drvodredima, a njezina je kičma avenija širokog profila – prometnica, šetalište i jahačka staza.

Lenucijev *opus magnum* skica je generalne osnove grada iz 1907. – vizija Zagreba kao moderne metropole. Temelji se na radikalnom rješenju željezničkog čvora, kojim željezničke pruge izmješta iz grada na tada ruralno područja južno od Save. Sadrži širok prsten prometnica uokolo grada i industrijsku zonu s lukom na krajnjem istoku grada. Nije realizirana nakon što je rješenje željezničkog čvora 1909. odbila Ministarstvo rata kao vojno-strateški neprihvatljivo, a uprava Mađarskih željeznica kao preskupo.

Unatoč tom neuspjehu Lenuci je do kraja svog radnog vijeka postavio temelje razvoja i uređenja grada sustavnom izradom detaljnih osnova ulica za sva područja: od elitnih rezidencijalnih četvrti vila na sjeveru do periferija. Razvoj ga nije uspio sustizati, jer je uvijek bio više koraka ispred, ali je šansu za vlastiti razvoj realistički spoznao i potpuno iskoristio. Njegovo je djelo ugrađeno u fizičku stvarnost Zagreba, kao i u gotovo nepregledni inventar urbane utopije, kojem dijelom pripada i mit o „potkovi“.

